

Előzetési feltételek
helyben házhoz hord-
va vagy vidékre postán
küldve:

Egész évre 6 frt — kr
Fél évre 3 frt — kr
Negyedévre 1 frt 50 kr

Hirdetések díja:
□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gyá-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Bélyegdíj 30 kr.

Nyilttár sora 20 kr.

KÖZÉRDÉK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztői iroda

kiadóhivatal:

Nagyenyedi Könyv-
nyomda és Papíráru-
gyár Részvénytársaság
Főter 38. szám alatt,
hova ugy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és
hirdetések bér-
mentesen küldendők.

Kéziratok nem vártak
vissza.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Magyar hazaszeretet.

(—) Ugyanakkor, amidőn Türk szí-
lézai képviselő az osztrák Reichsrathban
vádát emelt az osztrák kormány ellen
s az ausztriai és németországi németek
összetartását proklamálta, ugyanakkor a
magyar képviselőház vita nélkül elfogadta
a kiegyezési provizoriumról szóló
javaslatot és proklamálta Magyarország
és az uralkodóház összetartozását Türk
hazaáruló beszédét a magyar képviselő-
ház politikai és kiválóan hazafias cse-
lekedete minden irányban paralizálta és
II. Vilmos német császár nemesszivü
szava, melyet Budapesten létekor mon-
dott, nagyon hámar megdönthetetlen igaz-
sággá lett: nagy politikai momentumok-
ban Magyarországon elhallgat minden
pártviszály és egész Magyarország erő-
sen és egyetértve összetart királyával.

Elismeréssel és hazafiai nagy meg-
elégedéssel kell itt megjegyeznünk, hogy
a magyar országgyűlés összes ellenzéki
pártjai is tudatában voltak a nagy mo-
mentumnak és hogy eljárásukkal csak
erősíteni akarták azt a végtelen bizal-
mat, melylyel Magyarország királya a
magyar népképviselőkhöz fordul. Az
egész képviselőház érezte a pillanat
döntő és kritikus voltát, amelyben a

monarchia nagyhatalmi állását és Ma-
gyarország prestige-ét ez a képviselő-
ház tántoríthatatlanul megerősítette és
megszilárdította. Ilyen pillanatokban Ma-
gyarországon kevés szóval, de hatás-
teljes cselekedetekkel teszünk eleget a
hazafiasságnak és kell, hogy e hazafias
cselekedetet messze a haza határain túl
is megnyugvással vették legyen tudom-
másul. Mi azonban ezt a tettet csak a
tett kedvéért határoztuk el és nem les-
sük az elismerés szavait, bárhonnan
jönnek is azok. Biztosak vagyunk ab-
ban, hogy a magyar képviselőházat két
helyen nem ismerik félre és nem becsü-
lik értékén alul. A király nem becsüli
értékén alul a tény, mert az Ausztriá-
ban uralkodó zilált politikai állapotok
mellett magától is összehasonlításokra
indít és mert a még rövid idővel ez-
előtt egy belpolitikai ügy alkalmával
obstruáló ellenzék a vezérlő pillanatában
vallat vállalhoz vetve a képviselőház többsé-
géhez állt, hogy egyesült erővel ma-
gára vegye a monarchia súlypontjával
járó terheket és köteleességeket és az
uralkodóház iránt való odaadásának leg-
próbaállóbb bizonyítékát szolgáltatassa.

A másik hely, hol a magyar képv-
sítőház magatartását, habár csekélyebb

megelégedéssel, észrevették, az osztrák
Reichsrath, melynek tudatával kell bir-
nia ama veszedelmeknek, melyekbe a
monarchia nagyhatalmi állását dönteni
készül. Az uraknak odafenn Bécsben
magukba kell szállniok és be kell lát-
niok, hogy vonalzókkal és fadarabokkal
nem lehet hazafiasságot produkálni, ha-
nem az ilyen eszközökkel az ember a
saját hazájának veszedelmébe döntésén
dolgozik.

Különbö a magyar képviselőház ha-
tározata az országnak dicsőségére, ma-
gának a képviselőháznak pedig a legna-
gyobb becsületére válik s ezt a kolosz-
szális sikert Bánffy miniszterelnök ta-
pintatos és pártatlan államférfiúi fellé-
pésének köszönhetjük, aki leplezetlen,
férfias nyíltsággal és őszinteséggel tett
nyilatkozatával leszerelte az ellenzék
ütegeit. Az ellenzék közjogi aggodalmait
eloszlatta egy kijelentéssel, amely lehe-
tetlenné tette az ellenzéki pártoknak, hogy
a javaslatot támadják és a dolog alkot-
mányos oldalát olyan világításban állí-
totta oda, amely a legmegrögzöttebb
skeptikusban sem enged kételyt tá-
madni.

Magyarország minden válsággal szem-
ben hiven ragaszkodik királyához, az

TÁRCZA.

Őszi ének.

Hegy mögül a kőbor szellők kiárnak,
Hull a levél, hull virága a nyárnak —
Itt az ősz már, borul az ég felettem;
Itt az ősz, mert itt érzem a szívemben.

Visszanézek... s úgy megfájdul a lelkem,
Hogy virágra én még eddig nem leltem;
Hogy kerestem, hogy kutattam utána!
De csak tövis vérezett meg, hiába!

Én Istenem, mennyi az én halottam,
Mennyi álmat, ábrándot elsirattam —
Hogyha csupa tövis volt a nyárnak,
Virágtalan, rideg ősztől mit várjak?

Van még hitem, van reményem, de félek,
Utána száll majd a szálló levélnek —
Bele hull majd, belevesz majd a sárba...
Én Istenem, akkor leszek csak árva!

Oh, ha így lesz, jobb volna tán meghalnom,
Tán még virág is nyílnék a sírhalmom
S mielőtt az ég hitemet venné el,
Lehullnék a hulló lombbal, levéllel

Pakóts József

Hogyan kell a lopáson ért gyermek- kel elbánni és miképp lehet javítani?

Irtó és az alsófehérvármegyei tanító-egyesület 1897.
évi október hó 21-én tartott közgyűlésén felolvasta:
Kovács Ignác igazgató-tanító.

(Vége.)

Más alkalommal Pál jelenti, hogy tegnap
elveszett a tolla s most Béliánál van s
nem akarja vissza adni. — Béla! hol van
az a toll? hozd csak ide! Kié e toll? Pál:
Az enyém. Béla: Az enyém. — Ugy látszik,
e tollat közösen vettétek; azonnal elosztom!
Pál! te az állítod, hogy ezen toll, mely Béli-
ánál volt, a tied. „Igen.” Hol vetted? „Gom-
bárnál.” Béla! te is azt mondd, hogy e toll
a tied? „Igen.” Kitől vetted? „Folbertől.”
Különösnek tűnik fel előttem a dolog! hisz
azt ti is beláthatjátok, hogy mindkettő, pláne
két különböző üzletből, nem vehette, ep ezért
valamelyik nem emlékszik jól. Gondolkozta-
tok meg jobban, hátha tevedtek. Pál: Nem.
Béla: Nem. — Egyik se teved? Jól van!
Én már tudom, kié e toll!! Tudjátok-e azt,
hogy a kereskedők áruikat bizonyos jelek-
kel meg szokták jelölni s e jeltől mindig rá-
ismernek áruikra? E tollon meg a jel jól
látható.

Most álljatok egymás mellé. Tegyétek ke-
zeteket sziveitekre. Ugy! Nézzetek most ve-
lem szembe. Még egyszer figyelmeztetek,

igazat beszéljétek!! — Vizsgálóan szembe
nézek velök; de arcuk kifejezése után nem
ítelek: mert igen gyakran éppen az vált
szint, aki ártatlan. — Most menjetek ki az
iskolából s várjátok az ajtónál, mert meg-
gyünk az üzletbe. — Elzalt a tollat a
szekrénybe tettem s észrevétlenül egy ha-
sonlóval kicseréltem. — Az iskola-ajtót ki-
nyitva: — Amint mondtam, a kereskedő rá-
ismer az ő áruira. Nem volna szép, hogy
valamelyiket nyilvánosan érjem hazugságon.
Mily szégyen lenne az! Megtudná az egész
város. Most ott a szekrény, rajta a kulcs, a
toll pedig ott van elől. Akinek lelkiismerete
azt sugja, hogy övé, menjen, vegye ki és
hozza. — Mind a kettő indul. — Álljatok
meg! Menj Pál és vedd te ki! — Kiveszi.
— Nézd meg jól s ha nem a tied,
tedd vissza. — Visszateszi. — Látod Pál,
tevedtél. Tevedni emberi dolog. De most
nem sajnálod, hogy e fiut tolvajsággal vá-
doltad!?

Béla arcára önkéntelen örömpír ül. —
Menj Béla és vedd el tolladat. — Elveszi.
— Üljetek helyre. Látjátok fiúk, kár volt
engem, társaitokat és magatokat is ennyire
elknozni, eddig tanulhattunk volna. — De
most elég volt, majd holnap még beszélge-
tünk.

uralkodóházhoz és alkotmányos jogaihoz, és hogy ez az alkotmány, ezek a jogok báró Bánffy miniszterelnök kezei alatt még csak félremagyarázást sem szenvednek, arról biztosított bennünket az ő nyílt és férfias fellépése. Bonyolódott helyzetben magyar államférfiu még soha úgy el nem találta fején a szöveget, a körülményeket az ország javára oly kitűnően ki nem használta, mint báró Bánffy, és ez a tudat érlette meg azt az általános megelégedést, a biztosság érzetét az országban uralkodik.

Országgyűlés.

Október 23-án az indemnity tárgyalásához fogott a Ház. Hegedüs Sándor előadó beszéde után, ki azt fejtegette, hogy ez nem képez bizalmi kérdést, Kossuth Ferencz, Tomcsányi és Sima ellenzéki pártjaik nevében az ellenkezőt igyekeztek bizonyítani, és ugyanezen célból, de éppen nem megfelelő érvekkel szónokoltak 25-én Móczy bácsi és Városhy, kiknek ráfogásait nyomban meg lehetett cáfolni; különösen Bánffy báró miniszterelnöknek volt szerencsés napja, amennyiben Kossuth azon vádjára, miszerint a kormány elmulasztja Magyarország hasznára úgy járni el, hogy Magyarországnak előnyére váljék az a széthuzás, mely Ausztriában mindig nagyobb mérvet ölt, — kijelente, hogy nem tartja megengedhetőnek az ilyen eljárást azon állammal szemben, melylyel a practica sanctio és az 1867. XII. t.-cz értelmében elválhatlan kapcsolatban állunk, és azon nem vart esetre, ha Ausztriában alkotmányosan kormányozni nem lehetne, — a kormány ismeri kötelességét, éppen az 1867. XII. t.-cz. 68. §-a alapján járni el, mely azt rendelí, hogy: „ha a közös ügyekre vonatkozó tárgyalások alkotmányos módon nem sikerülnek: az ország önálló törvényes intézkedési jogát fenntartja s minden jogai e részben is sértetlenek maradnak.“ Erre

aztán nem volt mit felelni, zajos tetszés tört ki s az indemnityt minden további hozzászólás nélkül elfogadta a Ház, 26-án pedig harmadszori olvasásban is, s ezzel a képviselőház üléseit november 3-ig elhalasztotta.

Nagy-Enyed város közgyűlése.

Nagy-Enyed város képviselőtestülete e hó 15-én — hétfőn — délelőtt Kovács Gyula polgármester elnöke alatt rendes közgyűlést tartott, melyre a képviselők szép számmal jelentek meg.

A meglehetősen hosszú tárgysorozatú közgyűlés pont 10 órakor vette kezdetét több felsőbb rendelet közhírré tételével, ezek után a városban és a város határán elvonnuló községi utak jelöltettek ki és határozattal meg. Ezt követte Alsófehér vármegye közigazgatási bizottsága azon felhívásának tárgyalása, melylyel egy teljes tanfolyamu állami elemi fiúiskola létesítésére hívja fel a várost; e tárgyban a tanács javaslatot tesz, hogy a felelő iskolák részére ingyen telek adományoztassék és szabad tüzelés biztosítottassék; a közgyűlés a tanács ezen előterjesztését elfogadta. Megállapították ezután az elemi leányiskolai igazgató-tanító és tanítónők díjlevelei, és végleges megállapítást nyert a virilis képviselők névjegyzéke is. Elfogadta a képviselőtestület a város 1898. évi költségvetését, valamint elhatározott, hogy a város erdőinek a földmívelési miniszter által helyesbített, illetőleg megváltoztatott üzemtervenek újabb elfogadása iránt megfelelő értelemben feliratot intéz a földmívelési miniszterhez.

A szeptember havában tartott pénztári vizsgálat rovatlapját tudomásul vette a közgyűlés s ezután pedig névszerinti szavazással elfogadta a város és Szűcs Juon f.-fügedi lakos, Tyioreán Jákob f.-orbói, Ranka Vaszi és Gafta apahidai, végül Jakabfi Albert gyulafehérvári lakos között kötött adásvetési szerződéseket.

Névszerinti szavazás lett volna elrendelendő a Bethlen-főtanoda tulajdonát képező malmok megvásárlása tárgyában is, azonban

a megvétel tárgyát képező malmok eladásához a főtanoda előjárósága újabb feltételeket kötvén ki, a képviselő-testület egy újabb közgyűlés tárgysorozatába utalándónak vélte e kérdést főleg azon okból is, mert keresztülvihetőnek véli azt, hogy a Bethlen-főtanoda, bővebb megfontolás után, feltételeitől eláll és ez által a vétel lehetőségessé lesz, mert jelen alakjában e kérdés a képviselőtestület által aligha lesz elfogadható.

Elhatározta továbbá a közgyűlés elvileg, hogy Orbán Venczel farkaspataki erdőjét holdankénti 65 frt vételárban megveszi.

Nevezetes tárgya volt a közgyűlésnek Horváth József v. főjegyző nyugdíjazási kérvénye, melyben a képviselő-testület az egészségügyi bizottság javaslata alapján nevezett főjegyzőnek nyugdíjazását elhatározta, egyúttal jegyzőkönyvi köszönetet szavazván meg eddigi buzgó szolgálataért.

Végre, több kisebb jelentőségű tárgynak elintézése után, a közgyűlés az elnök eltevésevel véget ért.

Az ezen képviselőtestületi közgyűlésen végleg megállapított névjegyzék szerint Nagy-Enyed város legtöbb adót fizető polgárai sor szerint a következők: Nagyenyedi Kisebítő Takarékpénztár (5737 frt), Ev. ref. Bethlen-főiskola (1242 frt), Klemm Pál (738 frt), Folyovics Sándor (631 frt), Kerekes Mihály (513 frt), Cerner J. József (377 frt), dr. Bocz József (374 frt), Özv. Lengyel Gáborné (340 frt), Nagyenyedi ev. ref. egyház (285 frt), Medgyes Balint (278 frt), Winkler János ifj. (264 frt), Zeyk Dániel (259 frt), dr. Magyar Károly (235 frt), id. Gráf János (234 frt), Minorita zárda (227 frt), Glück Adolf (221 frt), id. Winkler János (211 frt), Kozma Gyula (206 frt), Müller Mihály (206 frt), Donogáni Jakabné (193 frt), Garda József (186 frt), Szilágyi Farkas (185 frt), Mátyás Sándor (184 frt), Dózsa Kálmán (183 frt), Jovián Jenő (182 frt), Kovács József gyógyszerész (165 frt), Korbuly Balint (151 frt), Sebesi Ádám (140 frt), Vajda Péter (138 frt), Obert Jozefa (131 frt).

Megyek a szekrényt bezárni óra végével, s a felretett tollat kivéve mondom:

Ni, ni! hisz itt van még egy toll. — Ne sze Pál, ezt neked adom elveszett tollad helyett. — Pál átveszi s nézgeti: „Ez volt az én tollam.“

Igazad van! Készakarva cseréltem ki a másik tollal, hogy kiderítsem az igazságot, mert láttam előre Béla arcáról, hogy nem mond igazat. Lám-lám Béla, mit tettél? Amellett, hogy loptál, még engemet is meg akartál csalni s csunya hazugság által arra vezetni, hogy igazságtalanul neked ítélem a tollat. Szégyeld magad!! Tedd vissza a szekrénybe azt a tollat, mert az nem a te tulajdonod. Jusson eszedbe az a közmondás, melyet te is tanultál: „Könnyebb a hazug embert utólni, mint a santa ebet!“ Meg vagy csipve. Most mondd meg, honnan és mikor loptad azt a tollat?! „Tegnap szünetperc alatt vettem ki Pál fiokjából.“ Ugy!! Ezt megmondhattad volna már azelőtt, míg hazugságba keverted magad.

Béla! neked nem ez volt első lopásod, te loptál még egyebet is. . . Beszélj el. — Elbeszéli, hogy lopott még vagy 3 tollat, könyvet stb. — Megvannak azok? „Meg.“ No most menj haza s hozd azon tárgyakat mind szállásomra; de el ne feledd! Értet-

tel? „Igen.“ Tehát siess, otthon várlak. — Elhozta. — Ez kié volt? „N. N.-é“ stb. Hogy hibákat némileg jóvá tedd, ezen tárgyakat visszaadod tulajdonosainak s bocsánatot kérsz.

Lehető legszigorubbán megdorgáltam. Másnap reggel nyilvánosan ismételtam a dorgálást s röviden fejtegettem a lopás káros következményeit. Büntetésül nem engedtem helyére s azon kívül egy pár órára visszatartottam az iskolába.

A bezárást követő délután figyelemmel kísérttem s észrevettem, hogy a fiú szomorú; tovább nem büntettem. Azonban, ha jókedvűnek látom, úgy bizonyos vagyok benne, hogy a fiú már otthon is lopott, melyért szülőitől kemény büntetést is állott ki. Másnap ismételtam előveszem az ilyen fiút s megtiltom a játszást. Majd egy alkalmas olvasmány tárgyalásánál a hazugság káros következményeire mutatok.

Figyelemmel kísérem a lopáson értet s ha látom, hogy egykedvűen veszi, reá célzok.

Ha másodsor is rajta érem, úgy az iskola összes növendékei előtt dorgálom meg s a szülők tudomására hozva, hosszabb időre bezárom, vele maradok s vallatom minden anyában. Elbeszéltek vele minden esetet, melyet elkövetett. Mit csinált a lopott tár-

gyakkal? Mi kényszerítette a lopásra? Hogyan büntették ezekért szülői? A beszéltek nyomán rámutatok a szülői fájdalomra. Addig beszélek, míg önként megígéri, hogy ő ezután teljesen megjavul s többet idegen jószághoz nem nyúl. Éber figyelemmel kísérem s észrevétel nélkül próbára teszem.

Ha harmadszor is lopáson érem, úgy nagyobb erélyvel fogok a munkához; de testi fenyegetésekhez nem nyulok; mert az ugyse használ. Az ilyen gyermek ugyanis kap elég verést a szülői háznál, annyit, hogy úgy szólva hozzá is szokott. Elvégre nem huzhatom le a bőrét s egy néhány vesszőcsapás csak annyit használ, mintha megcizírogatnám.

Egy civódó, verekedő vagy hanyag gyermeknek hamarabb megmutatom a vesszőt, mint a tolvajnak. Az iskolából kizárásra meg éppen nem gondolok. Ennek talán még örövendene a gyermek s talán a hanyag, iskolakerülő gyermek kedvet kapna a lopásra, csak azért lopna, hogy őt is zárják ki az iskolából.

Az itt felhozott példa csak egy kis utmutatóul szolgálhat; mert megtörténhetett volna az is, hogy Béla is, amidőn a tollat a szekrényből kivette, ráismer s azt mondja: nem az övé. Így a tanítónak dolga meg van

A tanító-egyesület közgyűléséből.

Mint mult számunkban is jeleztük, az alsó-fehérvármegyei tanító-egyesület hasznos működéséről Bihari István e. főjegyző jelentéséből nyerhetünk tiszta, világos képet. Előző számunk e fontos és érdekes jelentésnek tér szűke miatt csak bevezető részeit közölte, jelen alkalommal folytatjuk e jelentést egész terjedelmében és azt hisszük, annak közlésével hasznos szolgálatot teszünk vármegyei tanítványaink és a tanügy barátainak. Bihari jelentése folytatás gyanánt következőképpen szól:

Ismerve Magyarország tanítói nagy részének ügybuzgóságát, pályája iránti odaadó, őszinte szeretetét, hiszem: e reményemben nem csalódom. Isten örökös kezei védtek, védik és védeni fogják e sokat hányatott nemzetet.

És most kedves kartársak engedjék meg, hogy a költői gondolatokban gazdag, magas szárnyalású elnöki megnyitó elhangzása után beszámoljak évi működésünkkel, annak eredményével. Bár annyira sikerülne, hogy kollégáim meglegedését nyerhetném meg!

Örömmel jelenthetem, egyesületi tagjaink sorában tantestületünkre nézve örvendetes változás történt mult közgyűlésünk óta. Nehány új állami iskola felállításával kötelezett tagjaink száma jelentékenyen szaporodott. Nagytiszteletű Jancsó Sándor helybeli lelkész úr személyében egy új rendes tagot volt szerencsénk megnyerni. Szívvel, lélekkel üdvözljük e tudományokban gazdag, derek munkást, ki egyetünk felvirágoztatását célzó törekvéseinkben jelentékeny részt öhajtott venni. Partoló tagjaink száma az abrudbánya-verespataki fiókkör fáradhatatlan munkássága következtében ebben a körben 25-rel szaporodott. Az elismerés őszinte hangján üdvözljük a derek kartársakat, kik tantestületünk tagjainak sorát ily szép számmal szaporították.

Fajdalommal jelentem, a halál anyala is kivette ez év leforgása alatt sorainkból osztályrészet. Csombordi állami tanító tag-

társunk Vajna Károly elköltözött az élők sorából ama boldogabb hazába, hol az élet küzdelmei, gyötrelmei, fájdalmai megszűnnek. E gyászos esetről csak az utolsó pillanatban értesültünk s így központi választmányunk a legjobb akarat mellett sem tudta képviseltetni magát.

Megdicsőült kartárs! ki fáradhatatlan munkásságod következtében az iskola 4 szűk fala között ügybuzgóságoddal áthatva aprándonként szivtad be a testet megölő mérget, nézz alá az igazak hazájából, gyönyörködjék lelked a kartársaid által kifejtett nemes munkán, a fáradságos munkában összetört porrészed találja fel az igazak csendes nyugalmát!

Tisztelettel kérem a közgyűlést jelentésem e részét szomorú tudomásul venni s ügybuzgó kartársunk elhalalozása felett igaz részvételnek jegyzőkönyvileg kifejezést adni.

Sok nehézségek között megalkotott tantestületünk számban és erőben évről-évre szaporodik.

Ez idő szerint van az egyesületnek 2 tiszteletbeli, 2 alapító, 26 partoló és 82 rendes, összesen 110 tagja.

Vármegyénk terjedelmé, közlekedési viszonyaink gyarlósága, drágasága és közsegeink távolsága következtében tanító-testületünknek a közelebbi közgyűlésig csak 3 fiókköre volt.

Ez évben abrudbányai kartársaink buzgólkodása következtében megalakult a 4-ik, az abrudbánya-verespataki fiókkör is, s e rövid idő alatt életképességének annyi szép jelét adta, hogy szívünk őszinte melegevel kell üdvözlőnünk derek kartársainkat.

Igy tantestületünk ez évben 4 fiókkörre volt feloszolva s fejtett ki tevékeny munkásságot, u. m. a központi, gyulafehérvár-magyarigényi, marosújvári és az abrudbánya-verespataki körben. Most már csak vizaknai és Vizakna környékén elszórtan levő kollégáinknak kellene tömörülni s megalkotni az 5-ik fiókkört, hogy megyénk minden részében versenyezhesünk a nemes munkában. Vizaknai kollégáink kellő biztosítékot nyújtanak eredményünk mielőbbi teljesülésére.

Központi választmányunk a mult közgyűlés lefolyása óta teljes erejével igyekezett a tantestülettől nyert megbízásának eleget tenni. Élénk érdeklődés mellett lefolyt több gyűlésén végezte a folyó ügyeket, igyekezett irányt adni a tantestület működésének, élénk érdeklődése tárgyát képezte e közgyűlés megtartása s ennek eléggé gazdag programja. Engedjék meg tisztelt tagtársak, hogy erről részletesen ne szóljak, hisz úgy is tanúságot tesznek erről ez üléseken felvett jegyzőkönyvek.

A Gáspár-alapot kezelő bizottság ez évben már 40 frtot osztott ki a szabályszerűen folyamodók között, most sem tévesztve szem elől a rég kitűzött célt, hogy az alap mielőbb ezer forintra növekedjék. E törekvésében hathatósan támogatja egyesületünket a nagyenyedi „Kisegítő takarékpénztár“ igazgatósága, mely az alap megteremtése óta évenként 10 frttal segítyezi ez alapot.

Fogadja a tekintetes Igazgatóság évek óta gyakorolt jószívűségeért tantestületünk forró köszönetét.

Ez évben a már jeleztem 40 frt 3 tanuló között osztott ki, u. m. Sebestyén Bandi II. gimnázista, Kis Mari I-ső és Bihari Margit II-ik polg. isk. növendékek között.

A központi kör ez évben 1 rendes ülést tartott mult hó 23-án Nagy-Enyeden a polg. isk. helyiségében Sebestyén Sándor elnökléte alatt s a tagok élénk érdeklősége mellett A képezdei dalkar által szabatosan előadott Hymnus elhangzása után a viharos éljenzéssel fogadott tartalomdus elnöki megnyitó. Nagy Lajos tagtárs indítványára, egész terjedelmében a jegyzőkönyvhöz csatoltatni határozottat.

Miután a fiókkör jegyzői időközben a kör területéről eltávoztak, elnök a jegyzőkönyv vezetésére Székely Béla tagtársat kéri fel, ki a megtisztelő bizalmat örömmel elfogadja.

Ezután Texe János olvassa fel „A dadogás s annak régiebb és újabb gyógyszerei“ című tanulmányos értekezését, miért a kör jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

nehezítve s csak újabb leleményesség által derítheti ki az igazat.

Nem szabad a tanítónak a munkába belefáradni s addig igazságot szolgáltatni, míg a bűnös hibáját be nem ismerte.

Gyanúsításra nem tanácsos igazságot szolgáltatni, mert könnyen tevedhet az ember s ez által még ártana ahelyett, hogy javítson.

Fájdalommal tapasztaltam, hogy a szülők e nehéz munkában nincsenek a tanító segítségére; de sőt még haragusznak rá, hogy miért tételezi fel az ő gyermekükről a rosszat, hisz ő nem nevelte tolvajnak gyermekét s az még egy tűhöz se nyul. Ily esetben még a szülőt is meg kell győzni a valóról.

Elbeszélék egy megtörtént esetet.

Egy vásár utáni napon észreveszem, hogy növendékeim egy csoportba gyűltek s valamit bámulnak. — Mit néztek ti oly nagyon? — szólok hozzájuk. Szétoszolnak; de látom, hogy Péter hirtelen valamit zsebébe dug. — Mit tettél a zsebedbe Péter? Add, hadd lássam én is. — Átnyújt egy szép és értékes tollkést. — Jaj, mily szép jószág! Hol kaptad? — „Apám vette a vásáron nekem ajándékba.“ Igazán!? „Magának vette; de mert én szerettem, hát nekem adta.“ — Te

Péter! hisz ilyen kést a piacon nem is arultak! — „De igen, ott a bazárban.“

Tisztában voltam azzal, hogy lopott jószág, pedig oly bátran és komolyan beszélt, hogy szinte zavarba jöttem. — Azért a tollkést a szekrénybe zártam. — Délután a tollkést majd visszaadom. — A fiu elkezdett sirni. Vigasztaltam, hogy csak legyen nyugodt, mert az nem vész onnan el. D. u. szépszerével annyira haladtam, hogy már azt állította, a Fogoliczon találta.

Ép a legjavában tárgyalok, amikor valaki kopog. — Tessék! — mondám. Belép a fiu apja. — Mivel lehetek szolgálatára? — szólok hozzá nyájasan. „Adja a fiamnak oda azt a bicskot, amit elvett, mert azt én vettem neki.“ — Igen!? Jól van! Oda adom, de nem a fiamnak, mert ez kár neki, hanem önnek. — Hirtelen kivettem saját tollkésemet, melyet ép a vásáron vettem s feleje nyújtottam e szavakkal: — Tessék! — Megnézi és zsebre vágja. — Hát annyira szereti ön fiát, hogy ily drága kést vesz neki!? — „Szeretem biz én, mert jó fiu s nem lopott ám soha.“ — Tudja-e ön azt, hogy a talált jószág még nem a talalóé?! — „Tudom.“ — Nem talált az ön fia valamit? — „Nem ő soha.“ Pedig ép az elébb mondotta, hogy a kést a „Fogolicz“-on találta s meg-

mutatva önnek, ön azt mondotta: legyen az övé. — „Az nem igaz! mert ezt én vettem s neki adtam.“ — Akkor a maga fia hazudott nekem! — „Az lehet“, mondá egykedvűen. — Ugy?! No, ha ennyiben áll a dolog, adja át előttem azt a kést fiának. — „Nesze fiam! amit én adok neked, azt nem szabad a tanítónak töled elvenni.“ — Igaza van Uram! — A kést leteszi a fiu elé az asztalra. A fiu ekezd hangosan sirni s nem nyul a késhöz. — Vedd és tedd el Péter, hisz halled, apád azt mondja, ő vette neked. — Látja uram! ön e fiut nem szereti. — „Hogyne szeretném?“ — Ha szeretné, nem tanítaná rosszra. — „Én, rosszra?!“ — Igen, maga rosszra tanítja fiát! — „Ezt kikerem magamnak.“ — Ha kikéri, ki is adom. Látja-e e tollkést? Ismeri-e? Ezt vette-e ön fiának? — „Nem.“ — Amazt pedig én vettem; de nem önnek, vagy fiának, hanem magamnak.

Most ismételtén mondom, hogy ön nem szereti fiát; mert ha szeretné, nem tanítaná lopni! . . . Miért jött most az iskolába? — „Hallottam, hogy egy bicskát elvett a fiamtól.“ Igen is elvettem; de nem ezt, hanem azt. A többit tudja meg Pétertől. Azonban a fia által talált kést most még bezárom a fiókba. Isten önnel! haza mehet! — „Ké-

László Albert asszonynépi kolléga „A gazdasági ismétlő iskolák szükségessége s azoknak mikénti létesítése” című értekezését olvassa fel.

E fontos tétel, mely ma az összes hazai társ-egyleteket foglalkoztatja, élénk eszmecserére adott alkalmat, s mivel részint nem volt kellőleg előkészítve, részint az idő rövidsége nem engedte annak beható tárgyalását, kiadatott egy öttagú bizottságnak azon felkéréssel, hogy e tárgyat kellőleg megvitatta és előkészítve, közgyűlésünkre kész javaslatot terjesszen.

A tárgyalás sorrendjén a tisztelt tagtársak értesülni fognak a bizottság működéséről.

Elnök tiszteről lemondván, Nagy Lajos képviselő ajánlatára a tisztviselői kar következőleg alakul meg: Elnök: Sebestyén Sándor, alelnök: Kövér János, jegyzők: Székely Béla és Hajnal Bernát, választmányi tagok: Texe János, Vajna Janka, Gagyi Ferencz, Hajdu Erzsébet, Gyenge Imre.

Utolsó tárgya volt e gyűlésnek a nyilvános tanítás megbíralása, hogy az zárt körben történhessenek.

Nyilvános tanítást tartottak Gagyi Ferencz csombordi és Jászberényi Róbert mihályi állami tanító tagtárs urak a leányiskolában. Első ismerteti az I. oszt.-ban az „r” betűt, Jászberényi tagtárs a 3-ik oszt.-ban a „Duna” cz. olvasmányt tárgyalja.

Mindkét tanítás élénk eszmecserére, érdekes vitára adott alkalmat. A vita befejezésével mindkettő sikerültnek nyilvánított.

II.

A gyulafehérvár-magyarigényi fiókkör 2. rendes gyűlést tartott.

Első gyűlését közvetlen a nagygyűlésünk után 1896. május 5-én Magyar-Igenben az áll. isk. helyiségében tartja meg. Elnök: Székely Lehel, vendégek szép számmal, a tagok mind jelen vannak.

A tanulságos s a tagtársakat önmunkálkodásra ösztönző elnöki megnyitó után a nyilvános tanítások tartatnak meg.

Nyilvános tanítást tart Makkai János igényi tanító a 2-ik oszt.-ban, ismertette az aianyt és állitmányt. Makkai Kornel szintén igényi tanítónő ismerteti az V-ik osztályban V-ik Ferdinánd uralkodását. Mindkét tanításhoz bíráló bizottságok neveztetnek ki s ugy ezeknek, mint a kör tagjainak hozzászólása után mindkét tanítás jól sikerültnek nyilvánítottatik.

Ezután az igényi, sárdi és zalathnai iskolák órarendjének bíralatára került volna a sor, melyre a gyulafehérvári áll. isk. tanítótestület vállalkozott, miután azonban nevezett órarendek a tanfelügyelőség által már felülvizsgáltattak és jóváhagyattak, a tanítótestület nem érezte jogosítottnak magát annak bíralatába bocsátkozni, megelégedett azzal, hogy részletesen ismertette azokat a szabályokat, melyeket az órarend készítésénél szem előtt kell tartani. Az ügyes ismertetés jegyzőkönyvi köszönetre érdemesítettik.

Altman József gyulafehérvári tanító felolvassa „Az Egyesült Államok népoktatása” című értekezését, melyben sok új és tanulságos dolgot tár a gyűlés elé. A kör felolvasónak nagy gondal szerkesztett tanulmányos felolvasásáért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

Kovács Ignác zalathnai ig.-tanító ismerteti Döme Károly „Magyar nyelvtanát” s ajánlja tankönyvül a népiskolák számára. Ismertetéséért jegyzőkönyvi elismerést nyer.

Végül Halmi István indítványára a gyűlés nagy lelkesedéssel elhatározza: miután Székely Lehel elnök ez évben tölti be tanítói működésének 25-ik évét, megjubilálja s elnök működése helyén disz-közgyűlést tart. Ezzel az első gyűlést véget ér.

Második gyűlést 1896. nov. 17-én tartja Zalathnán Székely Lehel alelnök elnöke alatt. Diszcs vendégsereg vesz részt az ülésen, a tagok is szép számmal. Az öröndetes tudásul vett elnöki megnyitó után Kovács Ignác zalathnai tanító nyilvános tanítást tart a IV. oszt.-ban a földrajzból, ismertette a Dunát és vidékét Pozsonytól Váczig. A tanítás sikerültnek nyilvánított.

Halmi István gyulafehérvári tanító vitát terjeszt elő e czímen: „Mikor és hogyan imádkozzunk az iskolában?” Előadó javaslatának egy részét a gyűlés elfogadja. Nevezetesen „hogy az imádkozás napjában négyszer történjen, s hogy az előadás előtti és utáni imákat a tanító az összes tanulókkal együtt mondja”.

Kun Henrik gy.-fehérvári tanító felolvassa „Család és iskola” című dolgozatát. Szépen kidolgozott munkájáért köszönetet nyer, bíralatra kiadatott Székely Lehel tagtársnak.

Ezután nagytiszteletű dr. Elekes Viktor elnöknek elnöki tiszteről lemondó levelét olvassa fel jegyző. A gyűlés legmélyebb sajnálattal veszi ezt tudomásul s 10 éven át buzgó elnököt, ki a népnevelés szent ügyének ez idő alatt annyi hasznos szolgálatot tett, nagy lelkesedéssel tiszteletbeli elnökké választja.

Székely Lehel jól kidolgozott munkatervet terjeszt be a gyűlések sorrendjének megállapításáról, melyet a gyűlés egyhangulag elfogad.

A tisztújítás következőleg ejtetett meg: elnök: Székely Lehel, alelnök: Altman József. A megüresedett 2 választmányi állásra megválasztottak Bartha József és Kabán József.

Több kebli ügy elintézése után a derek kör ülése befejeztetett.

III.

Az abrudbánya-verespataki kör alakuló gyűlést f. évi márcz. 4-én tartotta meg Abrudbányán, amidőn Abrudbánya és Verespatak értelmiségének nagy részét sikerült pártoló tagokul megnyerni s így ez ujon alakult lelkes kis kör már 42 tagot számlál.

Gyakorlati tanítást tartott Kádár János a VI.-fő osztálynak a történelemből. Targya: Zápolya János és I.-ső Ferdinánd. Gárt Irén az I.-osztban a beszédgyakorlatok alapján a házi állatokról. Mindkét tanítás a bíralatok alapján sikerültnek nyilvánítottatik.

Balla István „A népiskolai fegyelenartás általában” czímen olvassa fel tanulságos értekezését.

rem tanító ur!” — Most ki vagyok merülve s többet nem beszélhetek; mert meg tanítani is kell.

Másnap reggel beállított az apa Péterrel s bocsánatot kér.

— Jól van! de mondja csak, miért keverte ön magát ily szegénybe? — „Sajnálom fiamat; mert azt hittem, megveri.” — A verést magára bizom. Most beláthatja uram, igazam volt, mikor azt mondtam, ön nem szereti fiát és rosszra tanítja. . . Okuljon e szomorú eseten s ezután fordítson több gondot gyermekére s ne rontsa el azt, amit az iskola javít rajta. A tanító, ha inti, dorgálja növendékeit, azzal csak javukat akarja. Amely szülő gyermekét a rosszban pártolja, az annak vesztét akarja s fejleszt benne a rosszra való hajlamot, mely minden gyermekben kisebb-nagyobb mértékben megvan. Sokkal helyesebben teszi, ha minden lépését figyelemmel kíséri s a büntetni valót nyomban bünteti. A jó szülő nem hogy eltagadja gyermeke hibáját, még figyelmezteti azokra a tanítót s kéri azoknak javítására.

Ezután maga is így tegyen.

Péter töredelmesen bevallotta, hogy a kést N.-éktől lopta. Hazaküldöttem a lopott jószágot. Pétert nyilvánosan megbüntettem

s azután nem vettem észre, hogy lopott volna; de azért még most is szemmel kísérem tetteit.

Nem tudom elhinni Samu József azon állítását, melyet „Élet és nevelési rajzok” című művében mond, t. i., hogy ő egyetlen vesszőcsepással képes volt növendékét a lopásról leszoktatni. Első kísérlete lehetett ez az illető gyermeknek s ha nyírfa-paripára nem ülteti, ugyse lopott volna többet. Inkább hiszem, hogy a hatást a tettenérés, hibájának beismerése után, helytelen tettének megértése szülte.

Az a tanító, ki növendékei előtt vesszővel ökölbe fogott kézzel áll s olyan hangon beszél, hogy remegnek az ablakok, a tizedik szomszéd is hallja förmedelneit, az soha se férhet növendékei szívéhez; az nem fogja tőlük az igazat megtudni; annak fegyelmé jégre épített vár. Lehet tanítása sikeres a laikus előtt, de nevelése nem nevelés, hanem — dresszírozás.

Az elmélet azt mondja: a testi fenyték lealázó, sérti az ember! méltóságot, csupán szeretet által kell a gyermeket a jóra vezetni.

A szeretet mellé helyezem még a kitaratást. Ha kitarató munkásságra van szüksége a tanítónak egyes tételek megértésénél, ugy

első sorban a lopási hajlam kiirtásánál csakugyan próbára van téve türelme.

Higgadt gondolkodás, szilárd elhatározás kell arra, hogy nem szűnik meg munkájában addig, míg a nevelésére bízott növendékekből a rossz hajlamokat ki nem irtotta.

Nem lehet ez percz műve, idő kell hozzá. A rosszat is lassan-lassan szokta meg a gyermek. Valamint a súlyos beteget az orvos egy percz alatt nem gyógyíthatja meg, ugy a lopási hajlamot se lehet a gyermekből egy percz alatt, ugy szólva, kitépni.

De honnan vegyen a tanító időt arra, hogy egy rossz fiúval annyit vesződjék?

Mi lesz akkor a tantárgyakból? mikor dolgozza fel? hisz óráról órára elő van írva a tananyag! Igaz! Hétről hétre jön egy gondnoksági tag s feltűnik, hogy az alkotmánytanból nem volt a mult órától haladás s a vizsgán észreveszik, hogy X. növendék 2 sort nem tudott jól lerecizálni; de azt nem látják s nem hallják, hogy a növendékek lelkiismerete tiszta. Oh! gondnokság. Oh! vizsga! Múljon el a te akaratod! Áradj ki szakértői felügyelet éltető sugara tanügyünk egére, hogy szakithassunk időt az erkölcsi nevelésre!

Zalathna, 1897. október hó 11-én.

Kovács Ignác.

Majd titkos szavazás útján tisztviselőit választja meg a kör. És pedig: Elnök Balla István, alelnök: Balogh Lajos, jegyző: Kádár János, választmányi tagok: Zahumenszky István, Benkő Dezső és Pongrácz Mihály.

Tekintetes Boér Béla polgármester urat az áll. isk. létesítése érdekében kifejtett buzgó tevékenységéért tiszteletbeli elnökké választja.

Folyó ügyek elintézése után a gyűlés véget ér.

Második rendes gyűlését Verespatakon tartja Balla István elnöklete alatt, az összes tagok és szép számu vendégek jelenlétében.

Gyakorlati tanítást tart Pongrácz Mihály az I. fiu-osztályban, ismerteti a „cs“ betűt. Balogh Lajos a 4-ik osztályban tanítja a „czéllhatározót“.

A tartalomdus elnöki megnyitó után, melyért a kör jegyzőkönyvi köszönetet szavaz, több keblü ügyről tételt jelentés, melyből kiemelendő tekintetes Boér Béla Abrudbánya derék polgármestere a tanügy érdekében tett nemes áldozatkészsége. Ugyanis azon alkalmából, hogy őt a kör tiszteletbeli elnökévé választotta, az abrudbányai tantestület czéljaira 50 frtot adományozott. Tisztelettel kérem megjegyezni, nem az abrudbánya-verespataki kör, hanem az abrudbányai állami tantestület részére adományoztatott ez összeg. Ez 50 frtból 20 fittal, nevezett tantestület a nemes szívü adományozót az alsófehérmegyei tanító-egyesület alapító tagjai sorába óhajtja felvétetni s azt elfogadásra ajánlja. E nemes tett nem szorul dicséretre.

Szakács Ilona „A tanító kötelességérteinek fejlesztése“ czimen nagy gonddal kidolgozott felolvasását tartja meg. A gyűlés figyelemmel és érdekeltséggel hallgatja végig s felolvasót jegyzőkönyvi köszönettel jutalmazza.

Zahumenszky István Metzner Alfonz számoló gépének a népiskolában való mikénti alkalmaztatását ismerteti. E számoló gép gyakorlati ismertetését eber figyelemmel kíserte a kör minden tagja s gyakorlati előnyeinél fogva úgy a népiskolai tanítók, mint a gondnokságok figyelmebe ajánlani határozta. Előadónak köszönetet szavaz.

Szekely Béla Szabó Jenőnek „Szent láng“ cz. költeményét kiváló preczizitással szavalja, miért elismerést, dicséretet és köszönetet nyer.

A nyilvános tanítások bírálatára kerülven a sor, Székely Béla kifogásolja az iskolában észlelt azon eljárást, hogy a gyermekek a belépő vendégeket „Dicsértessék az ur Jézus“ köszöntéssel fogadták, s hogy keresztvetések kíséretében katolikus imát mondtak. Ez elénk eszmecserére adott alkalmat. Végül a kör abban állapodik meg: A gyermekekkel oly általános imát kell mondatni, amely egyik vallásfelekezethez sem sérti vallásos érzületét. A belépő vendég üdvözlésül a néma felállást fogadja el. A gyakorlati tanítások bírálatára is heves vitát, élénk eszmecserét provokált, mi után mindkét tanítás sikerültnek nyilvánított. Keblü ügyek elintézésével ez érdekes gyűlés véget ér.

Közgyűlésünk őszintén gratulálhat e fiatal körmek, mely rövid idő alatt munkaképességének annyi szép jelét adta.

IV.

A marosújvári kör szintén 2 gyűlést tartott.

Első gyűlést 1897. május 17-én tartotta Maros-Csucson az állami iskola helyiségében, a tagok szép száma és 2 vendég jelenlétében. Jovián Antal elnöknek tetszéssel fogadott és jegyzőkönyvi köszönetre érdemesített szép megnyitója után Szabó Gyula nyilvános tanítást tart a 4-ik osztályban a földrajzból. Ismerteti a Dráva mentét az olvasókönyv „Dráva“ czimü olvasmánya alapján.

Barabás Lajos bizottsági előadó bírálatára után gyűlés a tanítást sikerültnek nyilvánítja.

A második nyilvános tanítást Bagosi Filoména tartja, ismertetvén a 2-ik osztályban a melléknevet. Tárgyilagos bírálat után ez is sikerültnek nyilvánítottatik.

Szabó Gyula „Az én jutalmam“ czim alatt egy igen szépen kidolgozott felolvasást tart, melyet a gyűlés nagy tetszéssel fogad, s felolvasónak jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

Fábián Károly „A nevelés az oktatással az iskolai élet egyéb mozzanataival kapcsolatban“ cz. tételtől készített értekezését olvasta fel, melyért a gyűlés köszönetet mond.

Tisztujtás következtén, a gyűlés egyhangulag a volt tisztviselőket választja meg. Ezzel a gyűlés véget ér.

Második gyűlést 1897. szept. 25-én tartja meg Szent-Benedeken az áll. isk. helyiségében, kevés számu tagok és két vendég jelenlétében.

Nyilvános tanítást tart Fábián Károly az 5-ik osztályban a magyarok történelméből. Ismerteti Árpádot és a köréje füződő eseményeket. A bíráló bizottság beható bírálatára után sikerültnek nyilvánítottatik.

Barabás Lajos a következő vitatételeket terjeszti elé:

- Szükséges-e a tanterv revíziója?
- Meg kell-e a tantervben különböztetni az osztott és osztatlan iskolákat?
- Az osztatlan népiskolában elég a kis betűk tanítása az 1-ső osztályban?

A gyűlés beható vita után a következőkben állapodik meg: „hogy a tanterv revíziója tárgytalan mindaddig, míg a tanító-képzés revíziója, az iskolák felszerelése, pontos iskolába járatás, kellő tantervek alkalmazása nem lesz foganatba véve.“

Az osztatlan népiskolában elégnek tartja a kis betűk tanítását az 1-ső osztályban.

Elnök, a központi választmány felkérése folytán, felhívja a gyűlést az 1895-ra kitűzött pályadíjakkal szemben pályakérdéseket előterjeszteni.

Jovián Antal elnök a következő pályatételt terjeszti elé: „A tankötelezettség a 7 éves korban kezdődjék, s a 13 éves kor betöltésével végződjék.“ Derzi Jenő „Az ismétlő iskolák szervezéséről“ cz. pályatételt ajánlja.

Gyűlés mindkét tételt elfogadja s a központi választmányhoz beterjeszteni határozza.

Folyó ügyek elintézése után az ülés véget ér.

És most, tisztelt közgyűlés! vázlatos jelentésem esetleges hiányaiért szives elnézést kérve, egyszersmind kérem azt szives tudomásul venni Szívem őszinte jóindulatával kívánom, hogy e tanító-egyesület tagjai, szeretteikkel egyetemben, hazánk boldogítására, néphevelésünk felvirágoztatására sokáig éljenek!

Vegyes hírek.

— **Legfelsőbb kitüntetés.** Ó Felsege f. évi október hó 21-én kelt legmagasabb elhatározásával Lukács László pénzügyminiszternek és Erdélyi meg Josipovich társainak kiváló szolgálataik elismerésül az első osztályu vaskorona-rendet adományozta.

— **Budapest szék- és főváros** főpolgármesterévé f. hó 25-én Márkus József polgármestert választotta meg a képviselőtestület.

— **Nemes Sámuel** kir. törvényszéki elnök a nagyenyedi kir. járásbírósg ügykezelésének megvizsgálása czéljából városunkban időzik.

— **Esküvő.** Lovag Aubin Károly Ottó es. és kir. huszárfőhadnagy és Petki Mária esküvője, mely f. hó 26-ra volt jelezve, f. hó 31-én lesz. Boldogságot kívánunk e szép frigyre.

— **Emke közgyűlése.** Az igazgató választmány az Emke közgyűlést jövő hó 14-ére tűzte ki. A tárgysorozat a következőképp lett összeállítva: 1. Elnöki megnyitó. 2. A mult ülés jegyzőkönyvének felolvasása. 3. A jelen ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére 3 tagnak kiküldése. 4. Jelölő bizottság kiküldése. 5. Közgyűlési számvizsgáló bizottság kiküldése. 6. Bethlen Gábor gróf emlékezete. (Tartja: Kuun Géza gróf alelnök.) 7. Röck Pál emlékezete. (Tartja: Sándor József t. alelnök-főtítká.) 8. Évi jelentés előterjesztése. 9. A számvizsgáló bizottság jelentése. 10. Választások megejtése. 11. Egyesek és fiókválasztmányok esetleges indítványai, amennyiben az Igazgatóválasztmányhoz legalább 8 nappal előbb írásban benyújtattak. 12. Elnöki zárszó. — November 13-án. D. u. 4 órakor a városházán zárt értekezlet, amelyre a közgyűlés illetékes tagjai hivatalosak. Este 8 órakor ismerkedő estély a „Központi szálloda“ emeleti éttermében. — November 14-én. D. e. 10 órakor a közgyűlés a városi vígadó nagytermében. D. u. 2 órakor közebed a „New-York szálloda“ földszinti éttermében. Este 7 órakor diszelőadás a nemzeti színházban. Tekintettel a kolozsvári vendéglői viszonyokra, a rendező bizottság elszállásolásról nem gondoskodik. A közebedre a jelentkezések, 4 frt összegnek Kolozsvárra beküldésével, legalább egy héttel előbb megteendők. A rendező bizottság elnöke Deák Albert. Mindennemü levelbeli és pénzküldemény az „Emke főtítkári hivatalá“-hoz címzendő Kolozsvárra.

— **Az erdélyi katolikus státusgyűlés.** Majláth Gusztáv gróf, erdélyi püspök, a római katolikus státus gyűlését november hó 25-ére Kolozsvárra hívta össze.

— **Nemes adakozás.** A „Duna biztosító társaság“ egy szép tettét kell e helyen regisztrálnunk. E szolid és tényleg jótékonyan működő társulat nemcsak hogy a mult hetekben tűzkár által nagy anyagi kárt szenvedett Klemm Pál fakereskedő céget teljesen kártalanította és a biztosított összeget minden levonás nélkül, pontosan és gyorsan kifizette, de sőt a nagyenyedi önkéntes tűzoltó-egyesületnek a tűzvesz alkalmával kifejtett munkássága és fáradozásai elismerésül 100 frtot adományozott. Nem mulaszthatjuk el, hogy e biztosító társaság ezen gavallér eljárását e téren is felemlítsük és a társulatot olvasó közönségünk figyelmebe ajánljuk.

— **Bérmálás.** Majláth Gusztáv Károly gróf, erdélyi püspök, e hó 19-én székvárosá-

ban — Gyulafehérvárt — bérált. A bér-málást megelőzőleg reggel 8 órakor olvasott szent mise volt. Mise végével Imets F. Jakó székesegyházi kanonok, gyulafehérvári plébános tartott egyházi beszédet, majd a püspök intézett néhány szót a megbérmálandókhoz, bérálás után pedig a bérmaszülőkhöz. Gyulafehérvárt 135-ön béráltak. E hó 24-én Nagy-Szebenben volt meg a bérálás és jövő hó 14-én Kolozsvárt fog megtartatni.

— **Szőlőszeti tanfolyam.** A földművelésügyi miniszter a folyó évben az ország fontosabb borvidékein a néptanítók részére szőlő- és borgazdasági tanfolyamot rendezett, hogy az azon résztvevő néptanítók szőlőszeti ismereteiket gyarapítsák, különösen az elpusztult szőlők felújításának előmozdításában közreműködjenek. Az egyik ilyen tanfolyam a nagyenyedi m. kir. vinczeller-iskola igazgatósága által tartatott meg a folyó év május és október hónapjaiban és október hó 24-én d. e. 9 órakor ért véget zárvizsgával. A mindenben érdekes vizsgán 10 az erdélyi részekből összegyűlt és a tanfolyamot végig hallgató néptanító diszes közönség előtt tett vizsgát, amely vizsgálat igen sikerültnek mondható. A vizsgálatokon jelen voltak a vármegye képviselőiben Csató János kir. tanácsos, alispán, Nagy-Enyed város képviselőiben Kovács Gyula polgármester és Z. Szócs Sándor g. tanácsos, a kultuszminiszter megbízottja dr. Szabó Mihály tanfelügyelő, a megyei gazdasági egyesület képviselőiben Toth Miklós egyesületi igazgató és Székelyhidyi Viktor e. titkár és még számosan.

— **Öngyilkos honvéd.** Ozd községi illetőségű Nagy István honvéd-újonc a nagyenyedi II-ik honvéd-zászlóaljtól megszökött, s folyó hó 21-én Gambuczon egy egyszővű eklöltő fegyverrel szíven lőtte magát és azonnal meghalt. Tettének oka ismeretlen.

— **Köszönet.** A nagyenyedi önkéntes tűzoltó-egylet ezuttal is szíves köszönetet mond Papp Gyula urnak az egylet részére ez év folytán ajándékozott több hordó sörert és Stern fogyasztási bérlet urnak, ki az ajándékozott sör után fizetendő fogyasztási adót volt szíves az egylet pénztára javára elengedni.

— **Vármegyénk állategészségügyi kimutatása** október hó második felétől. Lépőfene: Kutfalva 3 udvar. Veszettség: Diód 1 udvar, összesen: 1 község 1 udvar. Takonykór és bőrféreg: Gyulafehérvár 1 udvar. Ragados száj- és körömfájás: Alvincz 2 udvar, Czelna 12 u., Felső-Ujvár 1 u., Karacsnyfalva 12 u., Kozslárd 5 u., Magyar-Igen 1 u., Maros-Váradja 1 u., Mihályfalva 4 u., Monora 14 u., Szászpaták 5 u., összesen 10 község 58 udvar. Sertésvész: Alsó-Gáld, Berve, Borbánd, Czelna, Felenyed, Gyulafehérvár, Háporton, Kis-Enyed, Kisfalud, Kozslárd, Lőrinczeve, Magyar-Bagó, Maros-Gombás, Maros-Szt-Benedek, Medvés, Megyerék, Nagy-Enyed, Nagylak, Oláh-Tordos, Sárd, Szent-Benedek, Túr, Vizakna, összesen 23 község.

— **Az új bélyeg.** Az állami nyomdában már elkészültek az új postajegyek kliséivel. Az új bélyeg raiza más, mint a most forgalomban lévő bélyegé, az alakja és a nagysága azonban marad a régi. A postajegyek értéke krajczár helyett fillérben van kifejezve. Az okmánybélyegek rajza most készül. A munkálatok erősen folynak, hogy a kötelező koronaértékszámítás életbelépesekor elegendő okmány- és postabélyeg, váltó-úrlap álljon rendelkezésre.

NAPIREND.

Oktober 28. Csütörtök. Dél előtt: Megyei állandó választmányi gyűlése. Délután 4 órakor a szegény tanulókat segélyező kör választmányi gyűlése. — Monorán országos vásár.

Oktober 29. Péntek. D. e. 10 órakor vármegyei közgyűlés.

Kérjük a városi hatóságokat és az egyletek elnökségeit, hogy a gyűlések idejét jó előre lapunkkal közölni sziveskedjenek.

Meteorológiai jelentés okt. 24-től okt. 27-ig.

Nap	Óra	Légnyomás 700+	Hő	Szél iránya és erő- sége	Bor- lat	Csapadék	Hő napi max. min.
24	7	68.2	+2.5	—	0	—	
	2	66.9	+10.2	N ₁	3	—	+11.0 +1.0
	9	70.6	+5.6	N ₂	10	—	
25	7	73.5	+0.2	WN ₂	0	—	
	2	71.9	+7.5	—	1	—	+8.0 +0.0
	9	73.5	+1.2	—	3	—	
26	7	73.3	+0.2	—	1	—	
	2	70.4	+10.8	—	2	—	+11.4 +0.2
	9	71.4	+3.6	—	1	—	
27	7	72.4	+6.0	NW ₁	8	—	
	2						
	9						

Kilátás: Továbbra is száraz.

* A légnyomás tenger színére van átszámítva. — Hő C° fokokban. Szél iránya: N — észak, S — dél E — kelet, W — nyugat. Szél erőssége = 1—10-ig. Borulat fokai 1—10-ig. Csapadék mennyisége milliméterekben értendő. ● — eső, * — hó, ▲ — jég △ — dara.

Közgazdaság.

Szőlőszeti tanulmány-ut.

(Folytatás.)

A kormánybiztos az érdekelt zalai vidéken több ízben körutat tett, az illetőket a homoktelep megtekintésére meghívta, költségüket megterítette és élelmézzel ellátta őket, vasuton III. osztályon velük utazott, jutalmat helyezett kilátásba azoknak, kik a telepek szerzésében segítségére lesznek, szóval mindent elkövetett, hogy tömegesen vállaljanak homoki szőlőtelepet, de fáradozásának nem volt meg mindjárt a kellő sikere, mert eleinte csak kevesen jelentkeztek, míg a felhívottak nagy része úgy okoskodott, hogy kivihetetlenek, sőt nevétségnek tartja azt, hogy homoklapályon, víz mellett lehessen szőlőt teremteni. Parasztnak kevés lévén a vállalkozó szellem, tudjuk, hogy csak akkor megy bele valamibe, ha egy vállalkozásban más előzi meg és ha látja, hogy érdemes a dologgal foglalkozni, a jó példát ő is követi. A kormánybiztos kénytelen volt néhány intelligens, szintén filloxera-károsult zalai elemet megnyerni abból a célból, hogy a nekik bérbe adott parcelláknak szőlőre való berendezéséhez mielőbb hozzájárva, a munka szemmel látható sikerével a parasztnak bizalmatlanságát a homok iránt eloszlassák. E vállalkozók a IV. szakaszban nyertek telepeket, és csakhamar beültették parcelláikat, melyek 3—4 évi művelés után nagyobbbrsznt termő szőlőkke is váltak.

A siker csakis így volt elérhető, mert a tétovázó parasztnak látván, hogy kellő kitarással és szorgalommal somogyi homokon

mégis lehet szőlőt létesíteni, mindamellett, hogy oly nehézségek, minő a vizen való átkeles (melyet a benzin-motoros hajóval és komppal kellőleg fentartani nem lehet), a telepen való éjjelezés, hajlek és kut hiánya, faluhoz való távolság stb. mutatkoztak, nagyobb számban jelentkeztek telepesek az első években, kiknek egy része, bár otthagya időközben telepét, de azok, akik kitarást és szorgalmat tanusítottak, ma már termő szőlővel bírnak.

Az 1892., 1893. és 1894. évek folyamán a Mária-telep I., II., III. és VI. szakaszai egészen ki lettek adva, míg a IV. és a V. szakaszok egy ideig parlagon maradtak. Három évi tapasztalat mutatta, hogy az azelőtt hegyi szőlőműveléssel foglalkozott telepesek legnagyobb részénél hiányzik a homoki szőlőkezeléshez való szakértelem, amelyre különösen a beültetés idejében van szükség. Ez okból a szőlőtelepek nem egyformán mentek előre, hanem mindegyik úgy, mint a milyen művelést kapott. Ez indította a kormánybiztos arra, hogy a még hátralevő két szakaszt, mintegy 120 holdat, nem forgatás előtt adta bérbe egyes telepeseknek, hanem 2 év alatt az egész területet a homoki szőlők létesítése és művelésében kellőleg szakavatott telepfelügyelő vezetése alatt rendeztette be szőlőnek és míg forgatatlan szőlőtelepre nem igen akadt már vállalkozó, addig ezen államilag berendezett parcellákra oly tömegesen jelentkeztek haszonbérlet telepesek, hogy mindegyiknek szőlőtelep nem is jutott.

Megjegyzendő, hogy pénzügyi szempontból egyre jött ki, hogy az állam a telepesnek előlegezte-e a forgatás költségét és a vesszőt, vagy pedig saját költségén forgattatta-e meg és rakatta el a vesszőket és a költségeket azután írta a telepes terhére. Igaz, hogy a beültetés költségeivel több teher iratik a telepre ez utóbbi eljárásnál, mert azelőtt a beültetési munkát minden telepes maga végezte, de az egységes állami beültetés annyival jobb és tökéletesebb hogy bátran mondhatjuk, hogy e munkatöbblet értéke kárba nem veszett.

Egyes szőlőtelepeseknek, különösen a VI szakaszbelieknek, 2 év óta már termésük is van. Az egész telep csupa finomfajtájú bor- és csemegeszőlővel van berakva, úgy, hogy nemcsak mint bor, hanem mint szőlő is értékesíthetők a produktumok. A must 17—20°-nyi cukortartalommal bír, 15 frtért értékesítik szüretkor hektoliterjét. Kár, hogy alkalmas pinczék hiányában a telepesek meg nem tarthatják boraikat, melyeket úgy a VI. szakasz végén levő Mária-állomáson, valamint az I. szakasz melletti Balaton-Kelesztur állomáson lehet vasutra adni. E két állomás nagy könnyítés a telepeseknek, mert azelőtt Boglár, vagy Balaton-Szent-György volt a legközelebbi állomás, mely 15, illetve 10 kilométernyi távolságra esik a teleptől.

A kincstár irányában fennálló tartozásokat a telepesek kétféle módon róják le. Vanak, akik haszonbért, a bérlet 5-ik évetől, egyéb előlegeket pedig a 6-ik évtől fogva, míg mások 30 évi amortizáció útján törlesztik a haszonbért az állami előlegekkel együtt. Egy-egy telepes fél holdtól egész három holdig bérelhet szőlőterületet. Egy hold évi haszonbérére 6 frt 96 kr, mihez az adó és pótlék is járul. Kiknek amortizációs szerződésük nincs, azok az állami előlegeket holdankint évi 30 frtos részletben törlesztik.

A 35 évi bérleti idő lejártával a szőlők

a befektetésekkel és építményekkel a bérbeadó földtulajdonos birtokába mennek át, anélkül, hogy a telepesek értékmegtérítésre igényt tarthatnának.

(Folytatása következik.)

Vetőmagvak.

(Mauthner Ödön tudósítása.)

Lóhere: Az üzlet mult hét óta mit sem változott. Hamburgi jelentések szerint az amerikai lóhere, különösen a legfinomabb fancy bulked és re-cleaned minőségek, igen szépek, az árak alacsonyok, mi az európai termésre nyomasztólag hat. Szép nagyszemű belföldi magnak az ára mindazonáltal nem ment lejjebb és nem csak a könnyű elhelyezés állt a gazdák módjában, hanem a kinalatra kerülő készletek a keresletet nem is fedezhették.

Luczerna: Belföldi árakból néhány kisebb tétel ajánlatot, mely kiválóan szép aranyárga színe következtében jó áron gyorsan lett vevőre. A francia ajánlatok némileg csökkenő árak mellett meglehetősen gyakoriak, ellenben az olasz piacon szilárdabb lett a hangulat, mi azonban más piacokra befolyással nem volt és a magasabb olasz követelések nem is lettek megadva. Hamburgból jelentik hogy az első amerikai szállítmányok beérkeztek és ezek szép színben és tisztaságban még a már kifogástalannak mondható átlagmintákon is tulatesznek.

Piaczi árak.

Nagy-Lajd, 1897. október 27.

Buza legjobb	1 véka	1-80
„ közepszerű	„	1-60
Kétszeres legjobb	„	1-40
„ közepszerű	„	1-30
Rozs legjobb	1 „	1-30
„ közepszerű	„	1-20
Zab legjobb	„	—55
„ közepszerű	„	—52
Kukorleza (tengeri) idei	1 véka	—85
Burgonya idei termés	„	—55
Széna legjobb	egy szekér	6.—
Szalma legjobb	„	2-50
Bikkfa 1 köbm. keresztirányú nélkül, 1 m. hosszú	„	3.—
Cserfa 1 „ „ „ „ „ „ „ „	1 „	2-50
Tölgyfa 1 „ „ „ „ „ „ „ „	1 „	3.—
Faszén kemény	egy hektoliter	1-80
Marhabús	1 kilogramm	—40
Sertéshús	„	—52
Szalonna	„	72—80
Disznózsír	„	—86
Vöröshagyma	„	—
Fokhagyma	„	—

Csarnok.

A naiva.

(Elbeszélés.)

Irta: Tábori Róbert.

Visszafojtott lélekzettel és lábujjhegyen lépett a kávéházba. Arcza egészen kipirosodott abbéli igyekezetében, hogy a szuszogást magába fojtja. Tekintete csillogott és két kezével a levegőben hadonázott, mintha legyeket kergetne.

— Ah, barátom, édes barátom! — kiáltott lelkesülten, amint megpillantott — ha látad volna . . . ha sejtened . . . ha el tudnád képzelni . . .

— Mit?

— Még most sem tudok elragadtatásomból magamhoz térni! Még most sem merek lélekzetet venni, mert attól félek, hogy felébrezzem az angyalt! Ah, minő dicső, mily isteni látvány volt az!

— Kiről beszélsz?

— Róla, a mi isteni naivánkról! Van-e

költőibb valami mint ez a fehér arc, ez a szőke haj, a nyulánk termet . . .

— Csak versekbe ne! . . . Pinczér, egy pohár vizet ennek az urnak!

— Nincs az óceánban annyi víz, hogy engem ma lehűtsön! Égek, lángolok, az égben vagyok . . .

— Mi történt?

— Azonnal elmondom neked, aki előtt nincs, nem volt és nem is lesz soha titkom! Hetek óta keresem az alkalmat, hogy megismerkedhessem az angyallal . . . A legtisztességesebb szándékkal . . . Csak azért, hogy a szemébe nézhessek, hogy egyetlen egyszer érintsen balzsamos lehelete

— S érintett?

— Nem volt bátorságom közeledni hozzá, mivelhogy az angyalt egy mama őrzi. S hozzá még milyen mama! A lángpallossal viaskodó kherub, kölykeit védő tigris hozzá képest szelid bárányka.

— Színházi mama?

— Nem, barátom, igazi mama, erre meg merek esküdni. Olyan mama, akiből idővel lesz az anyós, aki anyósna született, akinek minden porczikája már is anyósi porczika.

— Gratulálok!

— Ütött végre boldogságom órája. Bemutattak neki egy táncvizigalomban és én a második tounal pirulva, mint egy szende hajadon, engedelmet kértem, hogy másnap megtehessem tiszteletemet.

— S megadták az engedélyt?

— Meg, de nem mindjárt. A mama előbb végig nézett rajtam vizsga tekintetével, s én úgy éreztem magamat, mint mikor először mentem őrsegre és a kapitány megvizsgált, ha vajjon rendben van-e minden rajtam? Ugy látszott, hogy most is rendben találtatott minden, mert a kapitány azt mondta: „Eljöhet délután két órákor, mert ilyenkor fogadunk.“

— A kapitány mondta ezt?

— Dehogya! A mama mondta! Egészen megzavartát ostoba közbeszólásaiddal . . . Tehát ma délelőtt úgy kilenc óra után kezdtem öltözködni és egy óra felé még mindig nem voltam készen. Sehogy sem tetszettem magamnak ezuttal, pedig a mai napig szentül meg voltam győződve, hogy egészen fess fiu vagyok.

— Az is vagy, Belácskám!

— Köszönöm a jóindulatu vigasztalást — mondá ő meghatva és szórakozottságában kávémba ejtve szivarja hamuját. — Felkettőztem magamra pazaroltam egy flakon illatszert, aztán Istenbe vetvén bizalmamat, az angyal lakása felé indultam. Ugy dobogott a szívem utközben, hogy a „Zapfenstreich“ ütemeit kihallhattad volna belőle. Amint belelépél; szobájába, a mama azzal fogadott, hogy pszt! pszt!

— Micsoda? Kipisszegett?

— Dehogya! Csak azt akarta, hogy halkabban közeledjek. Önkéntelenül visszafojtottam lélekzetemet és körülnéztem. A szomszéd szoba ajtaja felig nyitva állott s megláttam őt . . .

— Miféle pozitúrában?

Egy fauteuilben hátradőlt és szendergett. Álmában piruló vonásai csendes boldogságról szóltak és olyan lélekről, mely tiszta, mint a lilium. Szőke haja szabadon csüngött alá vállain és két kacsója össze volt kulcsolva szűzi keblén . . . Mélyen meghattott ez a látvány, úgy, hogy én is megálltam és magamban elrebegettem Heine azt a versét, mely . . .

— Ismerem! Nem szükséges, hogy elmondjad. Egy arczképről van benne szó, mely szép és tiszta, meg egy áldásról, amely még szebb és még tisztább.

— Csak gunyolódjál, te lelketlen! . . .

— S mit tett azalatt a mama?

— Mosolyogva nézte előzékenységetem s pantomimicze kínált meg székkal. Én meg hasonlóképpen engedelmet kértem, hogy állhassak és tovább nézhessem.

— Megadták az engedélyt?

— Meg. De az angyal bizonyára megérezte, hogy profán tekintet csüng rajta, mert egyszerre csak megmozdult. Két picziny kacsója lecsuszott kebléről, jobbát fel emelte homlokáig és hátrasímitotta az aranyfürtöket. A következő pillanatban kitarult a mennysorszáig.

— De Bela!

— Ugy van, a mennysorszáig! A szempillák fátyola mögül két fénylő csillag ragyogott felém, szeliden és édes, bűbajos érzéssel. Valóságos napfelkelte volt ez . . .

— De dupla kiadásban?

— Aztán így szólt hozzám: . . .

. . . Felbe szakítottam Belát és női hangot utánozván, epedő hanglejtéssel így szóltam:

— „ . . . Bocsásson meg uram, hogy kissé elnyomott az álom. Mi szegény színésznők a nap nagy részét próbákon töltjük, este játszunk, a szereptanulásra tehát csak éjjel marad időnk. Azonfelül meg a színpadi toilletemet is magam csinálom s így erőtvett rajtam a fáradság.“

Bela úgy bámult reám, mint aki attól tart, hogy kövé valik a nagy csodálkozásban.

— Hogyan? te tudod, hogy ő mit mondott neked? hát te is ott voltál? Nem látalak.

— Éppen másfél órája, hogy a kávéházban ülök.

— Lehetetlen! Hisz szóról szóra mondtad el, amit ő mondott neked. Ha nem vagy boszorkánymester . . .

— Nem vagyok én semmiféle mester és boszorkányság sincs a dologban. Valamivel előbb ábrándultam ki, mint te, ennyi az egész. Engem egy órákor fogadtak a naiváknál. A színpadi berendezés ugyanaz volt, mint mikor te mentel el, csakhogy az én tiszteletemre rendezett előadást egy órával előbb kezdték meg.

— Uristen, minő komédia!

— Mi van ebben? Az egész egy házi gyakorlat, egy kis kosztümpróba, melynél ő maga a rendező, mi pedig tudunkon kívül közreműködők vagyunk. Nagyon szép tőle, hogy el sem neveti magát.

Bela véresre harapta ajkát. Ismertem a fiút és attól tartottam, hogy bolondot cselekszik. Azért is megfogtam kezét és csillapítottam, látván, hogy kikapja után nyul és menni készül. Valószínű azonban, hogy mit sem használt volna rábeszélésem, ha e pillanatban be nem lép a kávéházba Muki barátunk, aki diadalmasan felénk kiált:

— Fiuk! pompás dolgot láttam aziment! Viziteltam a naivánál. A kis szőke angyal szundikált, mivelhogy nehéz szerepe van és azt tanulta az éjjel. Láttam aztán, mikor felébredt. A szempillák fátyola mögül két fénylő csillag ragyogott felém, szeliden és édes, bűbajos érzéssel. Valóságos napfelkölte volt az! Aztán így szólt hozzám: „Bocsásson meg, uram, hogy kissé elnyomott az álom . . .“

Tovább nem hallgattunk Mukira. Én csak

